

MITAS:

Per jaunas naudoti alternatyvią komunikaciją

TIESA AR MELAS?

MELAS

Įvadas

Šis mitas kyla iš keleto įsitikinimų apie mažus vaikus ir AAK (alternatyvią augmentinę komunikaciją) naudojimą:

- Vaikai turi būti tam tikro chronologinio amžiaus.
- Yra tam tikras įgūdžių rinkinys, kurį vaikas turi įgyti pirmiausia.
- Vaikas turi gebėti bendrauti savarankiškai.

Atidžiau pažvelkime, ką mums sako moksliniai tyrimai.

AAK ir chronologinis amžius

Nėra įrodymų, kad vaikai turi būti tam tikro chronologinio amžiaus, kad galėtų naudotis AAK (Romski ir Sevcik, 2005). Vienas iš pagrindinių rūpesčių gali būti įsitikinimas, kad AAK įvedimas ankstyvame amžiuje trukdys natūralios kalbos, kaip pagrindinio bendravimo būdo, vystymuisi. Tyrimai parodė, kad AAK įvedimas koreliuoja su natūralios kalbos pagerėjimu, net ir tais atvejais, kai nebuvo suteikta kalbos terapija (Ballinger, n.d.).

AAK reikalavimai

Kai kurie žmonės mano, kad vaikas turi turėti tam tikrus įgūdžius, kad galėtų naudoti (AAK). Pavyzdžiui, jie gali manyti, kad vaikas turi turėti tam tikrus kognityvinius (mąstymo) įgūdžius, tokius kaip priešasties ir pasekmės suvokimas (vienas įvykis sukelia kitą), priemonių ir tikslo ryšys (planavimas siekiant tikslo), objekto pastovumas (supratimas, kad daiktai egzistuoja net tada, kai jų nematome, negirdime ar nejaučiame) ir kitus. Tačiau tyrimai įrodė, kad toks požiūris yra klaidingas.

Tyrėjai Kangas ir Lloyd išanalizavo įvairius ankstyvosios kalbos tyrimus ir nustatė, kad kognityvinė raida ir kalbos bei kalbėjimo raida yra tarpusavyje susijusios, bet viena kitos nesukelia. Kitaip tariant, kognityvinė raida nesąlygoja kalbos vystymosi ir atvirkščiai. Jie taip pat pažymi, kad „komunikacija gali būti priemonė kognityviniams įgūdžiams plėsti“ (Kangas & Lloyd, 1988). Realybė yra tokia, kad AAK naudojimui ankstyvajame amžiuje nereikia jokių išankstinių gebėjimų. Bendravimas prasideda nuo gimimo, nepriklausomai nuo jo formos (pvz., verksmas, gugavimas, gestai, žvilgsnis į kalbantį asmenį), todėl natūralūs veiksmai ir elgsena yra vieninteliai būtini išankstiniai įgūdžiai (Cress & Marvin, 2003). Net labai ankstyvame amžiuje vaikai (ir suaugusieji) gali išmokti, kad komunikacijos priemonės yra „vertingos ir naudingos“ (Cress, 2006).

Nepriklausoma komunikacija ir AAK

Dar viena priežastis, dėl kurios žmonės gali atidėti arba neleisti naudotis AAK, yra įsitikinimas, kad bendravimas turi būti nepriklausomas veiksmas (atliekamas be pagalbos). Tačiau toks požiūris ignoruoja faktą, kad nė vienas iš mūsų nebendruoja visiškai savarankiškai. Net ir iškalbingiausias žmogus kartais turi būti paskatintas prisiminti žodį. Jis gali būti paprašytas paaiškinti savo mintį arba priminti tam tikrą detalę. Bendravimas nevyksta vakuume – mes remiamės kitais žmonėmis, kad galėtume kurti prasmes (bendrai konstruoti) ir gauti reikiamą pagalbą ar palaikymą (Cress & Marvin, 2003). Tai ypač aktualu mažiems vaikams.

Argi nėra nelogiška atidėti AAK naudojimą, kol vaikas pradės bendrauti visiškai savarankiškai? AAK naudojimas padės mažiems vaikams išmokyti komunikuoti savarankiškiau.

Laukimo kaina

AAK teigiamai veikia nepriklausomą komunikaciją, kalbą, mąstymą ir skaitymo įgūdžius. Naudojant AAK, vaikų dalyvavimas vystymuisi svarbiose socialinėse, ugdymo ir žaidimų aplinkose taip pat padidėja (Branson & Demchak, 2009). Naujausiame tyrime mokslininkai nustatė, kad AAK intervencijos gali pagerinti net daugiau vystymosi sričių labai mažiems vaikams, įskaitant fizinio judėjimo įgūdžius.

Panašias išvadas pateikė Nacionalinė mokslo taryba vaiko raidos klausimais – ji pripažino, kad ilgalaikė AAK intervencijų nauda mažiems vaikams yra teigiama. Taryba pabrėžė, kad svarbu sutelkti dėmesį į AAK naudojimą kūdikiams ir mažiems vaikams, nes yra įrodymų, kad ankstyva vaiko mokymosi patirtis per pirmuosius trejus gyvenimo metus padeda formuoti smegenų vystymuisi ateityje (2007).

Nuo ko pradėti?

Pirmiausia turime suprasti AAK kaip intervencijos metodą, kuris apima įvairius komunikacijos būdus, įskaitant gestus, komunikacijos įrenginius, lenteles, knygas ir natūralią kalbą. Šis metodas leidžia „įtraukti visus vaiko komunikacinius gebėjimus“ (Ronski & Sevcik, 2005). AAK gali atlikti keletą funkcijų:

- papildyti (stiprinti) vaiko natūralią kalbą,
- būti pagrindine vaiko komunikacijos priemone,
- padėti vaikui suprasti (gauti) kalbą ir išreikšti (perduoti) savo mintis,
- tapti kalbos intervencijos strategijos dalimi.

AAK suteikia vaikui galimybę naudotis bet kuriuo iš šių būdų mokantis kalbos ir išreiškiant savo idėjas.

Svarbu prisiminti, kad AAK intervencijos taikymas grindžiamas konkrečiais komunikacijos poreikiais, o šie poreikiai ir gebėjimai keičiasi vaikui augant ir tobulėjant. AAK strategijos ir priemonės gali ir turėtų būti naudojamos kognityviniams ir kalbiniais gebėjimams ugdyti, nes jos padeda vaikui įgyti kalbos ir mokymosi įgūdžių. AAK palaikymas neturėtų būti atidėliojamas ar ribojamas dėl vaiko amžiaus – jis turėtų būti vertinamas kaip priemonė, padedanti įveikti bendravimo sunkumus bet kuriam asmeniui, kuriam reikia pagalbos papildant savo kalbą.

Nuorodos:

Romski, M., & Sevcik, R. (2005). Augmentative communication and early intervention: Myths and realities. *Infants and Young Children*, 18(3), 174-185.

Ballinger, R. (n.d.) Fears and myths of AAC. Retrieved November, 2016 from <http://cehs.unl.edu/documents/secd/aac/YAACK.pdf>.

Kangas, K., & Lloyd, L. (1988). Early cognitive skills as prerequisites to augmentative and alternative communication use: What are we waiting for? *Augmentative and Alternative Communication*. 4 (4), 211-221.

Cress, C. & Marvin, C. (2003). Common questions about AAC services in early intervention. *Augmentative and Alternative Communication*, Vol. 19 (4), pp. 254–272.

Cress, C. (2006). Strategies for incorporating formal AAC into children's earliest communication interactions. Retrieved from

http://www.asha.org/Events/convention/handouts/2006/0905_Cress_Cynthia/

Branson, D., & Demchak, M. (2009). The use of augmentative and alternative communication methods with infants and toddlers

with disabilities: A research review. *Augmentative and Alternative Communication*. 25 (4), 274 — 286.

National Scientific Council on the Developing Child (2007). The timing and quality of early experiences combine to shape brain

architecture: Working paper #5. Retrieved from <http://develingchild.net>.

Kitos nuorodos:

Beukelman, D., & Mirenda, P. (2005). *Augmentative & Alternative Communication: Supporting Children & Adults with Complex Communication Needs*. 3rd ed. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing.

Drager, K., Light, J., Carlson, R., D'Silva, K., Larsson, B., Pitkin, L., & Stopper, G. (2004). Learning of dynamic display AAC

technologies by typically developing 3-year-olds: Effect of different layouts and menu approaches. *Journal of Speech,*

Language and Hearing Research. 47 (5). 1133-1148.

Drager, K., Light, J., Speltz, J., Fallon, K., & Jeffries, L. (2003). The performance of typically developing 2 1/2-year-olds on

dynamic display AAC technologies with different system layouts and language organizations. *Journal of Speech, Language and*

Hearing Research. 46 (2). 298- 312.